

**Dlaczego
nie płacimy podatków?**

Małgorzata Niesiobędzka

Dlaczego nie płacimy podatków?

Psychologiczna analiza
uchylania się od opodatkowania

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2013

Recenzenci:

dr hab. Maryla Goszczyńska, prof. UW

prof. dr hab. Tadeusz Tyszką

Redakcja i korekta: Bogdan Baran

Projekt okładki: Katarzyna Juras

Zdjęcie na okładce © rangizz – Fotolia.com

Copyright © 2013 by Małgorzata Niesiobędzka

ISBN 978-83-7383-658-7

Praca dofinansowana przez Uniwersytet Gdański

Wydawnictwo Naukowe Scholar

ul. Krakowskie Przedmieście 62, 00-322 Warszawa

tel./fax 22 828 93 91; 22 828 95 63; 22 826 59 21

dział handlowy: jak wyżej, wew. 105, 108

e-mail: info@scholar.com.pl

www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze

Skład i łamanie: WN Scholar

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	7
Podziękowania	10
Rozdział I. Zachowania podatników	11
1.1. Klasyfikacja zachowań podatników	11
1.2. Szara strefa i luka podatkowa.....	14
1.3. Podsumowanie	18
Rozdział II. Ekonomiczne predyktory uchylania się od opodatkowania	20
2.1. Model oporu podatkowego	21
2.2. Rola czynników ekonomicznych w świetle teorii perspektywy.....	31
2.3. Podsumowanie.....	36
Rozdział III. Moralność podatkowa a uchylanie się od opodatkowania	37
3.1. Mentalność podatkowa	38
3.2. Moralność podatkowa	46
3.3. Moralność podatkowa a uchylanie się od opodatkowania	53
3.4. Standardy osobiste i standardy społeczne podatników	58
3.5. Związki między standardami podatkowymi a uchylaniem się od opodatkowania: propozycja własnego modelu	64
3.6. Sposoby pomiaru moralności podatkowej	66
3.7. Konstrukcja Skali Indywidualnych i Społecznych Standardów Podatkowych (SISSP). Badanie 1	67
Rozdział IV. Sprawiedliwość podatków a uchylanie się od opodatkowania	70
4.1. Zasada sprawiedliwości podatkowej	70
4.2. Subiektywna sprawiedliwość podatków.....	72
4.3. Sprawiedliwość dystrybutywna podatków	75
4.4. Sprawiedliwość proceduralna podatków	83
4.5. Związki między standardami podatkowymi, sprawiedliwością podatków i uchylaniem się od opodatkowania: propozycja własnego modelu	90
4.6. Sposoby pomiaru sprawiedliwości dystrybtywnej i proceduralnej podatków. Badanie 2	93
Rozdział V. Demograficzne predyktory uchylania się od opodatkowania. Badanie 3, część I	97
5.1. Sposoby pomiaru uchylania się od opodatkowania.....	97
5.2. Metoda badań własnych. Badanie 3	99
5.3. Uchylanie się od opodatkowania w badanej grupie	102
5.4. Demograficzne predyktory uchylania się od opodatkowania.....	103
5.5. Podsumowanie.....	108

Rozdział VI. Moralność podatkowa, sprawiedliwość podatków i uchylanie się od opodatkowania. Badanie 3, część II	110
6.1. Całościowy model związków między moralnością podatkową, sprawiedliwością podatków i uchylaniem się od opodatkowania.....	111
6.2. Osoby badane i procedura badania.....	112
6.3. Czy uchylanie się od opodatkowania jest naganne?	117
6.4. Czy oszukiwanie przy podatkach jest powszechne?	119
6.5. Czy podatki są sprawiedliwe? Postrzegana sprawiedliwość dystrybutywna i proceduralna podatków	120
6.6. Weryfikacja założeń autorskiego modelu uchylania się od opodatkowania	122
6.7. Charakter zatrudnienia a uchylanie się od opodatkowania	131
6.8. Stopień identyfikacji z grupą narodową a relacje między moralnością podatkową, zachowaniem podatników, zaufaniem i uchylaniem się od opodatkowania	136
6.9. Podsumowanie	139
6.10. Typologia podatników	146
6.11. Podsumowanie.....	151
Rozdział VII. Podsumowanie i omówienie wyników badań. Ich praktyczne implikacje	155
7.1. Podsumowanie i omówienie wyników badań	155
7.2. Praktyczne implikacje wyników badań	161
Bibliografia	165
Załącznik 1	181
Załącznik 2.....	182
Załącznik 3.....	183